

OPŁATY i FUNDUSZE

w ochronie środowiska

VERLAG
DASHÖFER

Literatura fachowa
dla firm i instytucji

AKTUALNOŚCI • PORADY PRAWNE • TEMAT NUMERU • FINANSE • PYTANIA I ODPOWIEDZI

Nr 4 kwiecień 2009

Miesięczny serwis informacyjno-doradczy

www.dashofer.pl

Spis treści:

■ Aktualności

- Aktualności z Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji 1
- Projekty nowych rozporządzeń 1
- Nowe nabory wniosków ogłoszone przez NFOŚiGW 2
- Nowa ustawa o gospodarce opakowaniowymi i odpadami opakowaniowymi 3

■ Porady prawne

- Prawo własności wód 3
- System EMAS możliwością zmniejszania szkodliwego oddziaływania na środowisko 6
- Podstawowe pojęcia, struktura i zawartość Rozporządzenia EMAS 7

■ Temat numeru

- Polska wersja *Przewodnika do Analizy Kosztów i Korzyści projektów inwestycyjnych na lata 2007-2013* 9

■ Finanse

- Opłata miejscowa 13
- Odpowiedzialność i odszkodowania za szkody wyrządzone przez zwierzęta 14

- Pytania i odpowiedzi 15

§ Aktualności

Aktualności z Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji

W dniu 02.04.2009r. zostały wydane uprawnienia do emisji CO2 na lata 2008 i 2009 na rachunki instalacji objętych Wspólnotowym Systemem Handlu Uprawnieniami do Emisji.

instalację. Opłata ta wynosi 450 zł. i wnosi się ją na wyodrębniony rachunek bankowy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W związku z wydaniem tych uprawnień zaktualizował się także obowiązek wniesienia opłaty a pierwszy wpis do Krajowego Rejestru Upnień do Emisji przez prowadzącego

Uwaga! Przypominamy, że 30 kwietnia 2009 r. mija ostateczny termin rozliczenia instalacji z emisji za rok ubiegły. ■

Redakcja

§ Aktualności

Projekty nowych rozporządzeń

Na stronie Ministerstwa Środowiska pojawiły się projekty nowych rozporządzeń dotyczące szczególnych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia:

- Będące inwestycjami służącymi redukcji emisji ze źródeł spalania paliw
- Będące inwestycjami związanymi z odnawialnymi źródłami energii

- Będące inwestycjami służącymi ograniczeniu emisji lotnych związków organicznych
- Będące inwestycjami służącymi poprawie jakości paliw i technologii silnikowych
- Będące inwestycjami służącymi zastosowaniu technologii zapewniających czystsza i energooszczędną produkcję.

Szanowni Państwo!

Przekazuję w Państwa ręce kwietniowy numer serwisu informacyjno-doradczego „Opłaty i fundusze w ochronie środowiska”.

W dziale Aktualności przeczytacie Państwo o zmianach, jakie przyniesie nowa ustawa o gospodarce opakowa-

niami i odpadami opakowaniowymi, oraz o nowych naborach wniosków ogłoszonych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W Temacie numeru znajdą Państwo informacje dotyczące polskiej wersji „Przewodnika do Analizy Kosztów i Korzyści projektów inwestycyjnych na lata 2007-2013”. Artykuł dotyczy dwóch podpunktów tj.: utylizacji odpadów oraz zaopatrzenia w wodę i urządzenia sanitarne.

Wierzę, że informacje zawarte w tych artykułach, jak również w pozostałych tekstach spełnią Państwa oczekiwania i okażą się pomocne w pracy.

Z wyrazami szacunku
Wydawnictwo Verlag Dashofer

Agnieszka Szewczyk

Agnieszka Szewczyk
Redaktor odpowiedzialny
e-mail: szewczyk@dashofer.pl
tel. (0-22) 559 36 54

Projekty powyższych rozporządzeń mają służyć dostosowaniu obecnych przepisów do nowych

Wytycznych Wspólnotowych, które weszły w życie 2 kwietnia 2008r. i zastąpiły wytyczne dotyczące po-

mocy państwa na rzecz ochrony środowiska z dnia 3 lutego 2001r. ■

Redakcja

Aktualności

Nowe nabory wniosków ogłoszone przez NFOŚiGW

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ogłosił 3 nowe nabory wniosków o dofinansowanie realizacji następujących przedsięwzięć:

Odwierły geotermalne

Nabór dotyczy prac badawczych dla rozpoznania wód zaliczanych do kopalni w ramach części II programu dla przedsięwzięć zmierzających do zmniejszenia uciążliwości wynikających z wydobywania kopalni, ich wzbogacania a także ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko procesów likwidacji zakładów górniczych i prac badawczych dla rozpoznania zasobów wód zaliczanych do kopalni.

Środki na dofinansowanie tych przedsięwzięć w roku 2009 to ok. 10 mln zł. Warunkiem rozpatrzenia wniosku jest złożenie go w terminie od 1 maja do 31 maja 2009r. do godz. 15.00. Liczy się dzień wpływu dokumentacji do kancelarii NFOŚiGW.

Dotacje dla przedsiębiorstw

Nabór dotyczy przedsięwzięć dostosowujących przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska, działania 4.2 – 4.4 i 4.6.

- Działanie 4.2 – Racjonalizacja gospodarki zasobami i odpadami w przedsiębiorstwach
- Działanie 4.3 – Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT)
- Działanie 4.4 – Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie

gospodarki wodno-ściekowej

- Działanie 4.6 – Wsparcie dla przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie odzysku i unieszkodliwiania odpadów innych niż komunalne

Wnioski wstępne należy składać w terminie od 23.04.2009r. do 18.05.2009 r. w kancelarii NFOŚiGW do godz. 15.00

Rekultywacja składowisk odpadów

Nabór wniosków dotyczy przedsięwzięć w zakresie zamykania i rekultywacji składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, niespełniających wymogów obowiązującego prawa.

Terminy składania wniosków:

- I nabór – wnioski złożone do 15.04.2009 r.
- II nabór – wnioski złożone do 31.07.2009 r.
- III nabór – wnioski złożone do 30.11.2009 r.
- IV nabór – wnioski złożone do 31.03.2010 r.

Likwidacja mogilników

Nabór dotyczy dofinansowania przedsięwzięć w zakresie likwidacji mogilników zawierających przeterminowane środki ochrony roślin. Terminy składania wniosków:

- I nabór – wnioski złożone do 30.04.2009 r.
- II nabór – wnioski złożone do 30.10.2009 r.
- III nabór – wnioski złożone do 31.03.2010 r. ■

Redakcja

NASI STALI EKSPERCI:

Paulina Grabowska, prawnik. Absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, aplikant radcowski w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Warszawie. Ukończyła Szkołę Prawa Amerykańskiego oraz Szkołę Prawa Brytyjskiego i Europejskiego przy Uniwersytecie Warszawskim. Absolwentka studiów podyplomowych w zakresie zarządzania i finansów w przedsiębiorstwie w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Obecnie pracownik dużej kancelarii.

dr Michał Kuliński, prawnik. Wykształcenie: Uniwersytet Jagielloński – Wydział Prawa i Administracji (1996-1998), Uniwersytet Warszawski – Wydział Prawa i Administracji (1998 – ukończony w 2001 r.), Centrum Prawa Amerykańskiego – Levin College of Law University of Florida przy WPiA UW, Studium Bezpieczeństwa Narodowego przy Instytucie Stosunków Międzynarodowych UW. Pracuje nad doktoratem w Instytucie Prawa Międzynarodowego Uniwersytetu Warszawskiego. Jest pracownikiem firmy Prawniczej „Smoktunowicz&Falandysz”.

Krzysztof Choromański, współwłaściciel i Członek Zarządu Biura Konsultacyjnego KOBIKO Sp. z o.o. odpowiedzialny za zarządzanie projektami (ekonomiczne zagadnienia ochrony środowiska oraz przygotowanie i realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie infrastruktury ochrony środowiska i gospodarki komunalnej).

§ Aktualności

Nowa ustawa o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniami

Na stronie Ministerstwa Środowiska pojawił się projekt Ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniami. Ustawa będzie zastępować przepisy ustawy z dnia 11 maja 2001r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz.U. Nr 63, poz. 638, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 11 maja 2001r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej (Dz.U. z 2007r. Nr 90, poz. 607) w zakresie gospodarowania odpadami opakowaniami.

Projekt ustawy proponuje wprowadzenie obowiązku prowadzenia przez Głównego Inspektora ochrony Środowiska rejestru przedsiębiorców.

Rejestr przedsiębiorców

Rejestr ten miałby obejmować:

- wprowadzających produkty w opakowaniach;
- prowadzących recykling lub inne niż recykling procesy odzysku odpadów opakowaniowych;
- eksporterów odpadów opakowaniowych lub wewnątrzspółnotowych dostawców odpadów opakowaniowych;
- organizacji odzysku opakowań.

Dane do rejestru będą wprowadzane przez urzędy marszałkowskie. Uzyskując numer rejestrowy wpro-

dzający produkty w opakowaniach będzie go umieszczał na fakturach związanych z obrotem produktami. Przedsiębiorcy dokonujący wpisu do rejestru będą musieli uiścić opłatę rejestrową, a także jednocześnie do 15 marca wprowadzający opakowania będą zobowiązani do wnoszenia opłaty rocznej (za wyjątkiem roku, w którym wniosło się opłatę rejestrową). Z opłaty rejestrowej będą zwolnieni przedsiębiorcy, którzy wdrożyli Europejski System EMAS oraz uzyskali wpis do rejestru, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o krajowym systemie ekozarządzania i audytu EMAS.

Porozumienie

Projekt ustawy proponuje także możliwość zawarcia przez Ministra Środowiska porozumienia z przedsiębiorcami wprowadzającymi na terytorium kraju produkty w opakowaniach wielomateriałowych oraz środki niebezpieczne w opakowaniach. W przypadku opakowań wielomateriałowych zawarcie porozumienia przez przedsiębiorców, którzy wprowadzają na rynek produkty w tego typu opakowaniach zwolni ich z obowiązku uwzględnienia tych opakowań w opakowaniach wymienionych w załączniku nr 1 do ustawy. W przypadku środków niebezpiecznych zawarcie porozumienia zwolni przedsiębiorców wprowadzających do obrotu te produkty w opakowaniach z obowiązku

uwzględnienia opakowań środków niebezpiecznych w masie wprowadzanych przez nich opakowań, które podlegają obowiązkowi recyklingu, a także innym procesom odzysku.

Organizacje odzysku

Ustawa przewiduje także zwiększenie kapitału zakładowego dla organizacji odzysku. Do 31 grudnia 2011r. będzie musiał wynosić co najmniej 1 000 000 zł. Od 1 stycznia 2012r. do 31 grudnia 2012r. kapitał zakładowy organizacji odzysku opakowań powinien wynosić co najmniej 3 000 000 zł. Natomiast od 1 stycznia 2013r. kapitał ten będzie musiał wynosić 5 000 000 zł.

Organizacje odzysku opakowań będą także musiały przeznaczyć co najmniej 5 % swoich przychodów na publiczne kampanie edukacyjne.

Projekt ustawy przewiduje także:

- rezygnację z kaucji na opakowania środków niebezpiecznych;
- wprowadzenie od 2015r. opłaty recyklingowej na torby foliowe;
- przeznaczenie wpływów z opłaty produktowej i recyklingowej na finansowanie działań w zakresie selektywnego zbierania odpadów opakowaniowych, a także edukację ekologiczną dotyczącą selektywnego zbierania i recyklingu odpadów opakowaniowych.

Redakcja

i§ Porady prawne

Prawo własności wód

Wody mogą stanowić własność Skarbu Państwa, innych osób prawnych albo osób fizycznych. Wody stanowiące własność Skarbu Państwa lub jednostek samo-

rządu terytorialnego są wodami publicznymi.

Wody morza terytorialnego, morskie wody wewnętrzne wraz z mors-

kimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej, śródlądowe wody powierzchniowe płynące oraz wody podziemne **stanowią własność Skarbu Państwa.**

Płynące **wody publiczne** oraz **grunty pokryte tymi wodami** nie podlegają obrotowi cywilno-prawnemu z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie.

Wyjątek stanowią m.in.:

- 1) rybackie korzystanie ze śródlądowych wód powierzchniowych płynących w drodze oddania w użytkowanie obwodom rybackim (art. 13 ustawy),
- 2) realizacja przedsięwzięć związanych z:
 - a) energetyką wodną,
 - b) transportem wodnym,
 - c) wydobywaniem kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów lub wycinaniem roślin z wody,
 - d) wykonywaniem infrastruktury transportowej,
 - e) wykonywaniem infrastruktury przemysłowej, komunalnej lub rolnej,
 - f) działalnością służącą do uprawiania rekreacji, turystyki, sportów wodnych oraz amatorskiego połowu ryb,
 - g) działalnością usługową, służącą do innych celów niż określone w pkt f,
 - h) wykonywaniem infrastruktury telekomunikacyjnej w drodze oddania gruntów pokrytych wodami w użytkowanie wieczyste (art. 20 ustawy).

Prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa wykonują: minister właściwy do spraw gospodarki morskiej, Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, dyrektor parku narodowego i marszałek województwa.

Przepisy dotyczące własności wód:

- **Wody stojące oraz wody w rowach**, znajdujące się w granicach nieruchomości gruntowej, stanowią własność właściciela tej nieruchomości.
- Grunty pokryte **wodami powierzchniowymi** stanowią włas-

ność właściciela tych wód. Przez grunty pokryte śródlądowymi wodami powierzchniowymi oraz morskimi wodami wewnętrznymi rozumie się grunty tworzące dna i brzegi cieków naturalnych, jezior oraz innych naturalnych zbiorników wodnych, w granicach linii brzegu.

- **Wyspy oraz przymuliska** powstałe w sposób naturalny na wodach powierzchniowych stanowią własność właściciela wody. **Starorzecza oraz grunt powstały w wyniku wykonania budowli regulacyjnych** są własnością dotychczasowego właściciela wody.
- Grunt powstały na skutek **trwałego, naturalnego lub sztucznego odkładu na obszarach wód morza terytorialnego lub morskich wód wewnętrznych** pozostaje własnością Skarbu Państwa, jednak może podlegać obrotowi cywilnoprawnemu. Jeżeli śródlądowa woda powierzchniowa płynąca lub wody morza terytorialnego albo morskie wody wewnętrzne zajmą trwale, w sposób naturalny, grunt niestanowiący własności właściciela wody, grunt ten staje się własnością właściciela wody, jednak dotychczasowemu właścicielowi gruntu przysługuje odszkodowanie od właściciela wody na warunkach określonych w ustawie.
- Właściciel wody nie nabywa praw do gruntów pokrytych okresowo wodami np. podczas powodzi, okresowych podtopień poza linię brzegową.

Obowiązki właściciela śródlądowych wód powierzchniowych:

- utrzymywanie wód, tworzących brzeg wody budowli lub murów niebędących urządzeniami wodnymi,
- zapewnienie utrzymania w należytym stanie technicznym koryt cieków naturalnych oraz kanałów, będących w jego władaniu,
- dbałość o utrzymanie dobrego stanu wód,

- regulowanie stanu wód lub przepływów w ciekach naturalnych oraz kanałach, stosownie do możliwości oraz warunków hydrologicznych,
- zapewnienie swobodnego spływu wód powodziowych oraz lodów,
- współudział w odbudowaniu ekosystemów zdegradowanych,
- umożliwienie wykonywania obserwacji i pomiarów hydrologiczno-meteorologicznych oraz hydrogeologicznych,
- umożliwienie dostępu do wody na potrzeby wykonywania robót związanych z utrzymaniem wód oraz dla ustawiania znaków żeglugowych lub hydrologiczno-meteorologicznych urządzeń pomiarowych (za odszkodowaniem z budżetu gminy),
- usunięcie przeszkód oraz zmian w odpływie wody, powstałych na jego gruncie.

Właściciel wody nie może:

- zmieniać stanu wody na gruncie, a zwłaszcza kierunku odpływu wody opadowej lub kierunku odpływu ze źródeł – ze szkodą dla gruntów sąsiednich,
- odprowadzać wód oraz ścieków na grunty sąsiednie.

WAŻNE!

Zabrania się również grodzenia nieruchomości przyległych do wód powierzchniowych publicznych w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu, a także zakazywania lub uniemożliwienia przechodzenia przez ten pas terenu. Za zachowanie pasa dostępu do linii brzegu właściciel gruntu nie otrzymuje rekompensaty.

Jeżeli szkody powstałe podczas powodzi wynikają z nieprzestrzegania przez właściciela wody przepisów ustawy, właścicielowi gruntów zalanych przysługuje odszkodowanie na warunkach określonych w ustawie. Do dochodzeń odszkodowawczych stosowane są przepisy Kodeksu cywilnego.

W przypadku szkodliwego oddziaływania na grunty sąsiednie, właściwy organ wszczyna postępowanie administracyjne w celu rozstrzygnięcia sporu i przywrócenia stanu poprzedniego lub wykonania urządzeń zapobiegających szkodom.

Korzystanie z wód

Korzystanie z wód polega na ich używaniu na potrzeby ludności oraz gospodarki. Nie może powodować pogorszenia stanu wód i ekosystemów od nich zależnych, a także marnotrawstwa wody, marnotrawstwa energii wody, ani wyrządzać szkód. Korzystanie z wód polega na korzystaniu:

- 1) powszechnym,
- 2) zwykłym lub
- 3) szczególnym.

Każdemu przysługuje prawo do **powszechnego korzystania** ze śródlądowych powierzchniowych wód publicznych, morskich wód wewnętrznych wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej i z wód morza terytorialnego. Powszechne korzystanie z wód służy do zaspokajania potrzeb osobistych, gospodarstwa domowego lub rolnego, bez stosowania specjalnych urządzeń technicznych, a także do wypoczynku, uprawiania turystyki, sportów wodnych oraz, na zasadach określonych w przepisach odrębnych, amatorskiego połowu ryb.

Powszechne korzystanie z wód nie obejmuje:

- 1) wydobywania kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów z morskich wód wewnętrznych oraz z wód morza terytorialnego,

- 2) wydobywania kamienia i żwiru z potoków górskich,
- 3) wycinania roślin z wód lub brzegu,
- 4) korzystania z wód w zbiornikach wodnych, przeznaczonych do chowu lub hodowli ryb oraz innych organizmów wodnych, usytuowanych na wodach płynących,
- 5) wprowadzania ścieków.

Zwykłe korzystanie z wód

Właścicielowi gruntu przysługuje prawo do zwykłego korzystania z wód stanowiących jego własność oraz z wody podziemnej znajdującej się w jego gruncie; prawo to nie stanowi prawa do wykonywania urządzeń wodnych bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego.

Zwykłe korzystanie z wód służy zaspokojeniu potrzeb własnego gospodarstwa domowego oraz gospodarstwa rolnego. Ryby oraz inne organizmy żyjące w wodzie stanowią jej pożytki, do pobierania których jest uprawniony właściciel wody.

✓ WAŻNE!

Nie stanowi zwykłego korzystania z wód:

- 1) nawadnianie gruntów lub upraw wodą podziemną za pomocą deszczowni,
- 2) pobór wody powierzchniowej lub podziemnej w ilości większej niż 5 m sześciennych na dobę,
- 3) korzystanie z wód na potrzeby działalności gospodarczej,
- 4) rolnicze wykorzystanie ścieków lub wprowadzanie do wód lub do ziemi oczyszczonych ścieków, jeżeli ich łączna ilość jest większa niż 5 m sześciennych na dobę.

Szczególnym korzystaniem z wód jest korzystanie wykraczające poza korzystanie powszechne lub zwykłe, w szczególności:

- 1) pobór oraz odprowadzanie wód powierzchniowych lub podziemnych,
- 2) wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- 3) przerzuty wody oraz sztuczne zasilanie wód podziemnych,
- 4) piętrzenie oraz retencjonowanie śródlądowych wód powierzchniowych,
- 5) korzystanie z wód do celów energetycznych,
- 6) korzystanie z wód do celów żeglugi oraz spławu,
- 7) wydobywanie z wód kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, a także wycinanie roślin z wód lub brzegu,
- 8) rybackie korzystanie ze śródlądowych wód powierzchniowych.

Odpowiedzialność karna

Karze grzywny podlega ten, kto wbrew obowiązkowi (art. 193 i art. 194 ustawy):

- nie utrzymuje w należyтым stanie wód lub urządzeń wodnych,
- uniemożliwia dostęp do wód objętych powszechnym korzystaniem,
- zmienia stan wody na gruncie,
- grodzi nieruchomości przyległe do wód powierzchniowych publicznych w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu.

W powyższych sprawach prowadzi się postępowanie na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenie. ■

Paulina Grabowska

Akademia Dashofera

zaprasza 5 maja 2009 r. w godz. 10.00-16.00 (Warszawa, Centrum Konferencyjne, ul. Senatorska 12) na seminarium tematyczne:

Jak pozyskać środki unijne na projekty z zakresu ochrony środowiska?

Więcej informacji znajdą Państwo na stronie internetowej: www.akademiadashofera.pl

 Porady prawne

System EMAS możliwością zmniejszania szkodliwego oddziaływania na środowisko

Podstawą prawną systemu EMAS jest Rozporządzenie nr 761/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 marca 2001 r. dopuszczające dobrowolne uczestnictwo organizacji w Systemie Eko-Zarządzania i Auditów Wspólnoty.

Unia Europejska od ponad dziesięciu lat rozwija koncepcję dobrowolnych zobowiązań podejmowanych przez przedsiębiorstwa w zakresie ochrony środowiska, sformalizowaną przez Rozporządzenie EMAS.

EMAS promuje w przedsiębiorstwach i organizacjach implementację i doskonalenie systemów zarządzania środowiskowego wg normy międzynarodowej ISO 14001, wyposażonych jednocześnie w wiele narzędzi usprawniających te systemy przez wdrażanie wymagań EMAS.

Systemy zgodne z EMAS stanowią skuteczny instrument poprawy efektywności funkcjonowania jednostek gospodarczych w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska. Tak ISO 14001, jak i EMAS zakładają stosowanie takich zasad i procedur zarządzania procesami wytwórczymi lub świadczeniem usług, aby związane z tym oddziaływania na środowisko były precyzyjnie identyfikowane i nadzorowane oraz w miarę możliwości eliminowane. Kontrola nad nimi powinna odbywać się w sposób zintegrowany z podstawowymi celami działalności.

Wymaga to ustanowienia systemu planowania strategicznego i operacyjnego, monitorowania działalności i przepływu informacji oraz związanych z tym procedur i instrukcji. Podstawowym wymaganiem jest osiągnięcie systematycznego zmniejszania oddziaływania na środowisko, poprzez zintegrowanie procesu

podejmowania decyzji związanych z ochroną środowiska z ogólnym systemem zarządzania przedsiębiorstwem (organizacją, jednostką).

Zasady systemu zarządzania środowiskowego zgodnego z EMAS są zbieżne z zasadami innych systemów zarządzania środowiskowego. Ponadto – po wejściu w życie rozporządzenia EMAS II – są także w pełni zintegrowane z systemami budowanymi w oparciu o normę ISO 14001. Jednym z podstawowych wymagań EMAS jest obecnie wdrożenie SZŚ zgodnego ze standardem ISO 14001. System EMAS jest więc rozszerzeniem ISO 14001. Ponadto wymaga on także wprowadzenia mechanizmów kontrolnych, które zapewniają większą wiarygodność środowiskową zakładu legitymującego się rejestracją w EMAS.

Program EMAS wymaga również od ubiegających się o rejestrację jednostek przestrzegania generalnych zasad:

- utrzymania pełnej zgodności z przepisami prawnymi w sferze ochrony środowiska,
- zapewnienia ciągłej poprawy w sferze ograniczania oddziaływania na środowisko.

Komisja Europejska zakłada, że Rozporządzenie EMAS będzie skutecznie służyć realizacji polityki ekologicznej UE.

Cele rozporządzenia

Podstawowym celem Rozporządzenia jest skorzystanie przez firmy z możliwości ciągłego zmniejszania szkodliwego oddziaływania na środowisko, redukcji odpadów, wzrostu efektywności, podniesienia swojej reputacji, łatwiejszego spełniania rosnących wymagań praw-

nych i świadomości ekologicznej konsumentów, banków i instytucji ubezpieczeniowych, uwzględnienia czystych technologii w swojej działalności. Punktem wyjścia przy tworzeniu tej regulacji było między innymi hasło mówiące, że „w przedsiębiorstwie uporządkowanym ekologicznie łatwiej wypracować zysk”. Unijni animatorzy ochrony środowiska poprzez EMAS zachęcają firmy i inne organizacje do jak najszerszego stosowania takiego podejścia

Główne elementy, jakie należy posiadać w firmie, by uczestniczyć w programie EMAS:

- Wykonanie przeglądu środowiskowego;
- Stosowanie systemu zarządzania środowiskowego wg ISO 14001;
- Prowadzenie auditów środowiskowych;
- Posiadanie oświadczenia (raportu) środowiskowego potwierzonego przez właściwego weryfikatora;
- Sprawdzenie zgodności przeglądu, SZŚ, procedur auditów i oświadczenia z wymaganiami EMAS;
- Przekazanie potwierdzone oświadczenie do kompetentnego organu i opublikowanie go (po rejestracji).

Czasem EMAS jest równoważony z normą ISO 14001. Jak widać z powyższego wyliczenia nie jest to prawidłowe podejście. EMAS stawia nieco wyższe wymagania dla firmy niż ISO 14001, a ponadto zobowiązuje państwo – członka UE do stworzenia odpowiednich warunków do funkcjonowania programu. W Unii Europejskiej EMAS jest traktowany jako „mocniejszy” standard, dający większą pewność pozytywnych, praktycznych wyników i wyraźną poprawę parametrów środowiskowych. Bardzo duża uwaga jest przywiązywana do procesu akredy-

tacji i weryfikacji, które często decydują o skali przydatności i skuteczności całego programu.

Często, niestety, nie jest zauważana rola ISO 14001 i EMAS jako bardzo skutecznych narzędzi do właściwego zarządzania istotnym obszarem działalności niemal każdej organizacji, jaką stanowi ochrona środowiska. Obydwa standardy nie są wynalazkami XXI wieku, są raczej zebraniem skutecznych reguł dla właściwego prowadzenia działań w tym zakresie.

Narzędzia te są tym bardziej cenne, że nie wymagają ponoszenia dużych nakładów inwestycyjnych na ich wdrożenie, poza kosztami zatrudnienia i szkoleń, ale te w porównaniu z inwestycjami są na ogół nieznaczne. Mogą być oczywiście poniesione spore koszty, jeśli firma chce się certyfikować. W tym przypadku często zdarza się, że ten spory koszt wiąże się bardziej z koniecznością speł-

nienia przez firmę podstawowych wymogów prawnych, jako jednego z warunków certyfikacji. Nie jest to natomiast koszt wdrożenia systemu zarządzania środowiskowego.

Wdrożenie systemu czy wg EMAS, czy wg ISO 14001 to w pierwszej kolejności uporządkowanie i doskonalenie organizacji i zarządzania, a potem dopiero ponoszenie uzasadnionych wydatków na działania techniczne i technologiczne.

Warto zauważyć, że certyfikacja systemem zarządzania środowiskowego lub rejestracja w programie EMAS, zwłaszcza tych realizowanych z nastawieniem na formalne spełnienie wymogów normy, nie gwarantuje uzyskania **korzyści wewnętrznych** przez firmę, a to właśnie one powinny być pierwszym argumentem wdrażania SZŚ wg ISO 14001 czy EMAS. Do wdrażania wymagań EMAS w firmie należy podejść z dużym spokojem, ale i dobrym przygotowa-

niem. EMAS jest standardem, który jest bardziej wymagający od ISO 14001, ale i w większym stopniu nastawiony na osiąganie konkretnych korzyści dla środowiska niż ISO 14001. Jego zastosowanie może być dużo łatwiejsze, tym bardziej, że wiele firm ma już do czynienia z ISO 14001, co jest znakomitą podstawą do rejestracji w programie EMAS. W pierwszej kolejności EMAS-em muszą zainteresować się firmy produkujące na rynek UE lub te, których zarządy są umiejscowione w UE.

Podstawową częścią zmian jest **uznanie zgodności wymagań systemu zarządzania środowiskowego dla firmy zarejestrowanej w EMAS ze specyfikacją wymagań normy ISO 14001**. W związku z tym można uznać, że firmy z systemem wdrożonym wg normy ISO 14001 mają już sporą część pracy nad EMAS poza sobą. ■

Andrzej Ociepa

Porady prawne

Podstawowe pojęcia, struktura i zawartość Rozporządzenia EMAS

Przystępując do omawiania Rozporządzenia należy rozpocząć od wyjaśnienia pojęć stosowanych w nim. Określenia i definicje są w pewnej części zbieżne z definicjami stosowanymi w normie ISO 14001, występują tym niemniej pewne rozbieżności i różnice.

Wynikają one między innymi z konieczności dostosowania się do innych aktów prawnych lub standardów (ISO 14001 – normy ISO 9000, EMAS – inne rozporządzenia europejskie) oraz ze względu na inny tryb postępowania dla ISO 14001 (jednostka nadzorująca – PKN) i EMAS (Komitet integracji Europejskiej). W miarę upływu czasu te różnice powinny się zacierać. Dla porządku i w trosce o prawidłową interpretację wytycznych poradnika w części dotyczącej EMAS

poniżej przedstawiono wszystkie definicje stosowane w EMAS wg aktualnego tłumaczenia KIE.

Polityka środowiskowa

Polityka środowiskowa przedsiębiorstwa, instytucji (organizacji) są to wytyczne, jakimi zakład kieruje się w dziedzinie ochrony środowiska. Są one spisane i tworzą dokument, który stanowi podstawę działalności organizacji w tej sferze. Polityka powinna być określona przez najwyższe kierownictwo danej organizacji.

Ciągłe doskonalenie efektów działalności środowiskowej

Głównym celem ciągłego doskonalenia efektów działalności środowiskowej jest takie prowadzenie działalno-

ści zakładu, które prowadzi do nieustających postępów w zakresie oddziaływania na środowisko. Ciągłe doskonalenie powinno przejawiać się we wszystkich elementach działań przedsiębiorstwa czy instytucji. Dotyczy to zarówno prowadzenia procesów technologicznych, eksploatacji urządzeń, jak i systemu organizacji i zarządzania ochroną środowiska. Ważne jest przy tym, aby choć jeden z wytyczonych celów prowadził bezpośrednio do poprawy stanu środowiska. Cele wyznaczone w ramach ciągłego doskonalenia nie muszą być realizowane jednocześnie dla wszystkich głównych aspektów środowiskowych.

Efekty działalności środowiskowej

Efekty działalności środowiskowej to wymierne rezultaty prowadzonej

działalności środowiskowej. Określone są poprzez wskaźniki efektywności, np. ilość zanieczyszczeń wyemitowanych do powietrza, ilość wytworzonych odpadów.

Zapobieganie zanieczyszczeniom

Celem tego kierunku działań jest szukanie rozwiązań u źródła powstawania zanieczyszczeń, a nie koncentrowanie się na usuwaniu skutków działalności. Osiąga się ten cel poprzez stosowanie metodyki „czystszej produkcji” (zwanej czasem „minimalizacją odpadów”), analizę procesów pod kątem poszukiwania zbędnych strat czy zmiany w technice i technologii, które będą ograniczać powstawanie różnego rodzaju zanieczyszczeń środowiska.

Przegląd środowiskowy

Przegląd środowiskowy stanowi podstawę do dokładnego określenia sytuacji danej firmy w zakresie ochrony środowiska. Jest on określeniem aktualnych relacji między daną organizacją a środowiskiem. Na jego podstawie odbywa się m.in. planowanie dalszych działań.

Aspekt środowiskowy

Aspekt środowiskowy to w największym skrócie czynnik, związany z działalnością organizacji i mający wpływ na środowisko. Znaczenie aspektu dla firmy zależy od wielu różnego rodzaju kryteriów. Jednym z najważniejszych jest poziom wpływu na środowisko. Aspekty środowiskowe mogą być bezpośrednie lub pośrednie. Przykładem aspektu jest emisja zanieczyszczeń, emisja hałasu, wytwarzanie odpadów, zrzut ścieków.

Wpływ na środowisko

W zasadzie określenie tego wpływu powinno odbywać się poprzez pomiary zmian w środowisku. Najczęściej ze względu na wysokie

koszty tych badań, stosuje się różnego rodzaju wskaźniki, wg których określa się wpływ danego przedsięwzięcia na otoczenie. Przykładem takiego wskaźnikowego określenia wpływu na środowisko jest ilość wytworzonych odpadów niebezpiecznych w ciągu roku lub roczna emisja pyłu

Program środowiskowy

Jest to program realizacji celów i zadań środowiskowych, zawierający planowane przez zakład inwestycje lub inne przedsięwzięcia mające na celu poprawę sytuacji środowiskowej firmy. Program musi posiadać planowany termin zakończenia zadania, osobę odpowiedzialną za dane zadanie oraz efekty ekonomiczne i w miarę możliwości efekty ekologiczne.

Cel środowiskowy

Cele środowiskowe są uszczegółowieniem zapisów ujętych w polityce środowiskowej. Są to określone przez zarząd przewidywane efekty działalności środowiskowej, podane w sposób mierzalny (jeżeli jest to możliwe do określenia). Celem środowiskowym jest np. ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza o 20%. Aby cele te osiągnąć, należy podjąć ku temu odpowiednie kroki, przedsięwzięcia, inwestycje (zadania środowiskowe).

Zadanie środowiskowe

Zadaniem środowiskowym jest ściśle określone, sprecyzowane działanie, poprzez które osiąga się cel środowiskowy. Zadaniem środowiskowym będzie np. budowa kabiny śrutowniczej.

System zarządzania środowiskowego

System zarządzania środowiskowego jest to ta część ogólnego systemu zarządzania firmą, która jest związana z ochroną środowiska.

SZŚ jest bardzo przydatnym narzędziem organizacyjnym, służącym do odpowiedniego prowadzenia działalności środowiskowej, pomagającym w rozwiązywaniu specyficznych problemów środowiskowych. System stanowi przyjętą w firmie metodykę postępowania, dzięki której firma realizuje ustaloną przez siebie politykę środowiskową.

Audyt środowiskowy

Audyt środowiskowy służy ocenie funkcjonowania systemu zarządzania środowiskowego. Audyt ma na celu sprawdzenie, czy SZŚ został zbudowany wg ustalonych kryteriów (np. normy ISO 14001) oraz czy organizacja stosuje się do ustalonych przez siebie wytycznych. Audyt jest tym elementem systemu zarządzania, które ma wykryć wszelkie niedociągnięcia wdrożonego SZŚ i wskazać obszary możliwego doskonalenia SZŚ

Cykl audytowania

Częstotliwość i program auditów ustala dana organizacja. W czasie jednego cyklu audytowania powinna być sprawdzona cała działalność środowiskowa organizacji. Jeden pełny cykl audytowania nie może być dłuższy niż 3 lata. Pojedynczy audyt może, ale nie musi być prowadzony we wszystkich obszarach jednocześnie.

Audytors

Audytors są to osoby odpowiednio przeszkolone, posiadające znajomość przedmiotów poddawanych audytowi, mające doświadczenie w kwestiach związanych z ochroną środowiska i systemu zarządzania, posiadający wystarczającą znajomość warunków technicznych i prawnych w zakresie ochrony środowiska, procedur i innych uregulowań występujących w audytowanej organizacji. Audytors muszą być osobami, które na co dzień nie wy-

konują auditowanych przez siebie czynności.

Deklaracja środowiskowa

Oświadczenie środowiskowe jest to raport przygotowywany przez organizację i uaktualniany co trzy lata w formie zwartej i drukowanej. Oświadczenie środowiskowe zawiera informacje na temat wpływów przedsiębiorstwa na środowisko, efektów jego działalności i zasad ciągłego doskonalenia tej działalności. Oświadczenie jest formą komunikowania się ze społeczeństwem i informowania zainteresowanych stron w sprawach dotyczących działalności środowiskowej zakładu. Oświadczenie zawiera konkretne informacje na temat aspektów środowiskowych, założonych celów i metod ich osiągnięcia. Może zawierać dane o emisji, odpadach, zużyciu surowców, energii, wody. Dane te są podane w sposób, który pozwala na coroczne porównanie efektów osiągniętych przez przedsiębiorstwo.

Zainteresowana strona

Grupą zainteresowaną może być ludność, zamieszkująca w pobliżu

firmy, personel firmy, dostawcy, jednostka administracji państwowej lub terenowej, inwestor, klient, instytucja ubezpieczeniowa, partia ekologiczna.

Weryfikator środowiskowy

Weryfikatorem środowiskowym może zostać osoba, która nie tylko zna wymogi Rozporządzenia EMAS i SZŚ wg normy ISO 14001, ale również posiada wiedzę na temat prawa ochrony środowiska oraz potrafi ocenić deklaracje środowiskowe. Weryfikator ma być osobą niezależną i obiektywną. Weryfikatorzy posiadają zdecydowanie szerszą wiedzę z zakresu ochrony środowiska niż auditorzy systemów zarządzania środowiskowego. Muszą to być wykwalifikowani specjaliści spełniający kryteria EMAS i posiadający odpowiednie certyfikaty.

System akredytacji

Państwo członkowskie musi posiadać instytucję potwierdzającą, że weryfikatorzy środowiskowi posiadają odpowiednie kwalifikacje, speł-

niające wymogi Rozporządzenia EMAS.

Organizacja

Każda jednostka organizacyjna (różnego rodzaju firmy, zakłady, instytucje, urzędy, jednostki naukowo-badawcze itp.) mająca wpływ środowiskowe stanowi w tym rozumieniu organizację i może ubiegać się o rejestrację w systemie EMAS.

Obiekt

Obiekt w rozumieniu tej definicji stanowi te miejsca, procesy i działania, które znajdują się w dyspozycji danej organizacji. Geograficznie zasięg tego obszaru nie jest ograniczony do terenu, należącego do organizacji.

Właściwe organy

Kompetentne organy są to jednostki, które mają sprawować nadzór nad funkcjonowaniem systemu EMAS, rejestracją organizacji w tym systemie oraz odmową rejestracji, wycofania lub zawieszenia rejestracji danej organizacji w EMAS. ■

Andrzej Ociepa

Temat numeru

Polska wersja Przewodnika do Analizy Kosztów i Korzyści projektów inwestycyjnych na lata 2007-2013

Na stronach Ministerstwa Rozwoju Regionalnego ukazała się polska wersja *Przewodnika do analizy kosztów i korzyści projektów inwestycyjnych na lata 2007-2013*. Znajdują się w nim m.in. zagadnienia dotyczące utylizacji odpadów.

Niedawno na stronach internetowych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego pojawiła się polska wersja dokumentu Komisji Europejskiej w oryginale zatytułowanego *Guide to Cost-Benefit Analysis of investment*

projects. Structural Funds, Cohesion Fund and Instrument for Pre-Accession. Ma on stanowić pomoc zarówno dla potencjalnych beneficjentów przygotowujących dokumentację dla projektów inwestycyjnych, w tym w szczególności studia wykonalności, jak również dla instytucji oceniających wnioski o dofinansowanie z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności oraz Instrumentu Przedakcesyjnego. Zdaniem Ministerstwa jego niewątpliwą zaletą jest nie tylko przedstawienie metodologii analizy kosztów i korzyści, ale również za-

prezentowanie zarysu analizy projektów według różnych sektorów oraz studiów przypadków.

Polskie tłumaczenie dokumentu – czy jest oficjalne?

Polskie tłumaczenie dokumentu Komisji Europejskiej *Przewodnik do analizy kosztów i korzyści projektów inwestycyjnych. Fundusze strukturalne, Fundusz Spójności oraz Instrument Przedakcesyjny*, przygotowane przez MRR, stanowi nową

wersję wspomnianego dokumentu z 2002 r. Niestety wspomniany dokument sprzed kilku lat nie doczekał się oficjalnego tłumaczenia. Zresztą nie jest również jasne, czy tłumaczenie zaktualizowanego dokumentu jest oficjalne. Umieszczenie go na stronie ministerstwa może przemawiać za jego oficjalnością, z drugiej jednak strony dlaczego, skoro jest oficjalne, nie znalazło się jak dotąd na stronie Komisji Europejskiej.

Moc prawna przewodnika

Zaktualizowany dokument uwzględnia nowe ramy prawne wdrażania funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności na lata 2007–2013. Zgodnie z zamieszczoną na stronie informacją „Ministerstwo zaleca stosowanie *Przewodnika*, o ile Wytyczne MRR nie stanowią inaczej”. W związku z tym nasuwa się pytanie, jaką moc prawną ma w takim razie *Przewodnik*. Jeżeli chodzi o polski system prawa, wytyczne, zalecenia czy okólniki w żadnym razie nie mogą stanowić źródła prawa powszechnie obowiązującego. Katalog źródeł prawa powszechnie obowiązującego zawarty w konstytucji jest katalogiem zamkniętym i nowe źródła prawa można wprowadzić do obowiązującego porządku prawnego wyłącznie przez zmianę Konstytucji. Z tego punktu widzenia skoro Ministerstwo „zaleca stosowanie *Przewodnika*” oznacza to tylko tyle, że Ministerstwo uważa *Przewodnik* za godny polecenia.

Z drugiej jednak strony od maja 2004 roku w Polsce obowiązuje również prawo Unii Europejskiej. Trzeba się więc zastanowić, czy Minister, zalecając *Przewodnik*, nie chciał odwołać się właśnie do aktów prawa UE. Weźmy też pod uwagę, że katalog prawa unijnego również jest zamknięty i na pewno nie zawiera dokumentów Komisji. Według autorów „celem *Przewodnika* jest odzwierciedlenie określonego wymogu wobec KE, aby za-

pewniała ona wytyczne dotyczące oceny, który zawarty jest w Konstytucji projektów, zawartego w rozporządzeniach dotyczących funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności oraz Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej. *Przewodnik* ten jednak powinien być postrzegany przede wszystkim jako wkład do wspólnej dla całej Europy kultury ewaluacji w zakresie oceny projektów”. Zgodnie z powyższym komisja zobowiązana jest do przygotowania takich wytycznych natomiast nie wydaje się żeby miało to mieć wpływ na ich charakter prawny. *Przewodnik* ma stanowić pomoc dla beneficjentów oraz oceniających, ale nie ma mocy powszechnie wiążącej.

Zawartość Przewodnika

Aktualny dokument różni się w niektórych miejscach znacznie od tego z 2002 roku, a także jest bardziej obszerny – dodany załącznik G dotyczący ewaluacji projektów partnerstwa publiczno-prywatnego. Generalnie dokument obejmuje: ogólne informacje dotyczące oceny projektów w ramach funduszy UE, agendę analityczną dla ewaluatora projektu (szczegółowy opis odpowiednich elementów analizy), zarys analizy projektów według sektorów (punkt 3.2 ŚRODOWISKO składa się z trzech podpunktów: 3.2.1 Utylizacja odpadów, 3.2.2 Zaopatrzenie w wodę i urządzenia sanitarne oraz 3.2.3 Zapobieganie zagrożeniom naturalnym), a także studia przypadków m.in. inwestycję w spalarnię odpadów z odzyskiem energii oraz inwestycję w oczyszczalnię ścieków oraz dziesięć załączników, w tym wspomniany już załącznik G dotyczący ewaluacji projektów partnerstwa publiczno-prywatnego.

Rozdział zawierający zarys analizy sektora ŚRODOWISKO dotyczy projektów mających na celu konserwację i ochronę środowiska. W szczególności przeanalizowano projekty dotyczące zakładów gos-

podarki odpadami i zintegrowanych usług zaopatrzenia w wodę do użytku publicznego oraz projekty zapobiegania zagrożeniom naturalnym. Zgodnie z *Przewodnikiem* Unia Europejska uważa klęski żywiołowe za poważne wyzwanie dla wielu krajów, w których takie wydarzenia doprowadziły w ostatnim okresie do poważnych szkód środowiskowych i ekonomicznych.

Utylizacja odpadów

Utylizacja odpadów dotyczy zarówno nowych zakładów, jak i inwestycji w renowację i modernizację istniejących zakładów gospodarki odpadami. Projekty mogą obejmować zbiórkę odpadów stałych i sortownie takich odpadów, spalarnie (z odzyskiem energii lub bez niego), składowiska odpadów lub inne zakłady unieszkodliwiania bądź usuwania odpadów.

Chodzi w tym przypadku o odpady stałe:

- wymienione w dyrektywach unijnych;
- ujęte w europejskim katalogu odpadów (decyzja Komisji 2000/532/WE);
- inne rodzaje odpadów określone na poziomie krajowym.

Cele projektu

Jeżeli chodzi o cele ogólne projektu, to powinny być one związane z rozwojem lokalnym i regionalnym oraz zarządzaniem środowiskiem.

Obejmują m.in.:

- rozwój nowoczesnego lokalnego i regionalnego sektora gospodarki odpadami;
- ograniczenie zagrożeń zdrowotnych związanych z niekontrolowaną gospodarką odpadami komunalnymi i przemysłowymi;
- zmniejszenie zużycia surowców oraz planowanie końcowych etapów cykli produkcji i zużycia materiałów;

- ograniczenie emisji zanieczyszczeń, takich jak zanieczyszczenia powietrza i wody;
- innowacyjne technologie zbiórki i utylizacji odpadów.

Dotyczy to głównie obiektów przeznaczonych do zbiórki, tymczasowego przechowywania i recyklingu odpadów (zbiórka selektywna lub nie), takich jak komunalne punkty zbiórki; kompostownie; obiekty, w których prowadzi się fizyczną lub chemiczną obróbkę odpadów, np. instalacje do przerabiania olejów odpadowych; spalarnie odpadów domowych i przemysłowych (z kogeneracją lub bez), składowiska odpadów.

Analiza projektu – krok po kroku

W opracowaniu szczegółowo opisane są wszystkie kolejne kroki dotyczące projektu, w tym analiza wykonalności i rozwiązań alternatywnych, analiza finansowa, analiza ekonomiczna oraz ocena ryzyka.

Sektor odpadowy – studium przypadku

W dokumencie odnaleźć można interesujące studium przypadku dotyczące sektora odpadowego – inwestycję w spalarnię odpadów z odzyskiem energii. Studium dotyczy projektu, gdzie gmina proponuje budowę nowej spalarni odpadów do łącznego spalania odpadów komunalnych i odpadów specjalnych niepodlegających recyklingowi. W spalarni ma być odzyskiwana energia (elektryczna i cieplna), przy czym ta druga trafia do przemysłu i gospodarstw domowych za pośrednictwem istniejącej lokalnej sieci grzewczej. Część odpadów, których recykling jest możliwy, selekcjonuje się i odzyskuje w spalarni przed spalaniem. Projekt jest realizowany w objętym programem konwergencji regionie kraju nieuprawnionego do pomocy z Funduszu Spójności.

Obsługiwany obszar to tereny miejskie liczące ok. 600 tys. mieszkańców. Projektowana przepustowość pieca została ustalona na 300 tys. ton odpadów rocznie. Spalarnia zajmie obszar 16 200 m². Gmina wybierze partnera z sektora prywatnego w drodze przetargu w systemie BOT (Build, Operate, Transfer – budowa, eksploatacja, przekazanie). Horyzont czasowy BOT ustalono na 30 lat. Termin obejmuje czas na przygotowanie projektu, budowę, rozruch i eksploatację spalarni. Obecnie stałe odpady komunalne składuje się na wysypisku, którego okres eksploatacji się kończy i którego pojemności nie można zwiększyć.

Partnerstwo publiczno-prywatne

W tym studium przypadku wykorzystano zasady oceny projektów PPP, które przedstawione zostały w załączniku G. Zgodnie z tymi zasadami projektem realizowanym w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) można nazwać każdy projekt, w którym nakłady inwestycyjne są ponoszone (w całości lub częściowo) przez sektor prywatny i istnieje umowa regulacyjna między sektorem prywatnym i publicznym regulująca podział odpowiedzialności za zapewnienia infrastruktury i/lub usług. Poziom złożoności PPP jest uzależniony od sektora, rodzaju projektu i kraju, ponieważ jest funkcją mechanizmów ograniczania ryzyka i wykorzystania dostępnych środków na finansowanie projektu. Założeniem udziału sektora prywatnego w zapewnianiu dóbr i usług publicznych jest to, że bez względu na ustalenia umowne między stronami, musi być osiągalny odpowiedni zwrot z inwestycji.

Koszty i zyski

Jednym z najważniejszych argumentów za zaangażowaniem sektora prywatnego jest to, że motyw zysku

zwiększa opłacalność i świadomość rynkową. Firmy dokładają wszelkich starań, aby zagwarantować efektywne wykorzystanie kapitału narażonego na ryzyko i uzyskać zadowalający zwrot z inwestycji. Chociaż koszt kapitału prywatnego jest wyższy niż koszt środków zapewnianych przez sektor publiczny, panuje przekonanie, że nadwyżkę tę równoważy wyższa efektywność sektora prywatnego. Aby sprawdzić zalety zapewniania infrastruktury przez sektor prywatny i wykazać duże korzyści takiego rozwiązania w stosunku do zainwestowanych środków pieniężnych, oferty prywatne muszą podlegać obiektywnej ocenie w odniesieniu do wzorca zarządzanego i finansowanego na zasadach przedsięwzięć publicznych. Do przeprowadzenia oceny korzyści w stosunku do zainwestowanych środków pieniężnych można zastosować komparator sektora publicznego (PSC), który umożliwia oszacowanie hipotetycznego kosztu skorygowanego o ryzyko alternatywnego finansowania, posiadania i prowadzenia projektu na zasadach przedsięwzięcia publicznego. Więcej informacji o PSC znajduje się w już przytaczanym załączniku.

Zaopatrzenie w wodę i urządzenia sanitarne

Punkt jest poświęcony inwestycjom w zintegrowane usługi zaopatrywania w wodę do użytku publicznego i do innych celów. Usługi takie obejmują zaopatrzenie i dostarczanie wody, a także zbiórkę, odprowadzanie, oczyszczanie i usuwanie ścieków. Pod uwagę brane jest także ponowne wykorzystanie wody ściekowej, chociaż, ściśle rzecz biorąc, nie stanowi to części tego rodzaju usług.

Wybór projektów powinien być zgodny z ogólnymi i szczegółowymi przepisami w sprawie gospodarki wodą i ściekami oraz z zasadami kierującymi polityką UE w tym

sektorze. Polityka europejska w zakresie gospodarki wodą określona jest w ramowej dyrektywie wodnej, tzn. w dyrektywie 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej. Jeżeli chodzi o cele projektu inicjator (projektodawca) ma przedstawić planowaną inwestycję w jej ogólnym kontekście, który pozwoli wykazać, że efektem (głównym celem) realizacji projektu będzie poprawa jakości, skuteczności i efektywności wykonywanych usług. Następnie szczegółowo opisane są wszystkie kolejne kroki analizy projektu w tym analiza wykonalności i rozwiązań alternatywnych, analiza finansowa, analiza ekonomiczna oraz ocena ryzyka.

Inwestycja w oczyszczalnie ścieków

W dokumencie znajduje się ciekawe studium wypadku dotyczące sektora wodnego – inwestycja w oczyszczalnię ścieków. Zgodnie z definicją Projekt stanowi inwestycję w oczyszczanie ścieków i ponowne wykorzystanie dobrze oczyszczonych ścieków do różnorodnych celów po intensywnym oczyszczeniu trzeciego stopnia. Jest on realizowany w objętym programem konwergencji regionie kraju uprawnionego do pomocy z Funduszu Spójności. Projekt obejmuje budowę nowej oczyszczalni ścieków zgodnej z aktualnie obowiązującymi przepisami, obsługującej średniej wielkości miasto (725 000 mieszkańców w początkowym roku; liczba ludności rośnie corocznie o 0,15%). Obecnie nieoczyszczone ścieki są odprowadzane do przepływającej przez miasto rzeki. Projekt obejmuje realizację czterech modułów intensywnego oczyszczania ścieków w celu ich ponownego wykorzystania. Moduły te będą obsługiwać średnio ok. 70% oczyszczonych ścieków.

Poniżej oczyszczalni zostaną zbudowane dwie stacje pomp i system rur doprowadzających oczyszczoną wodę do istniejącego już zbiornika odpadowego na nawodnionym terenie i istniejącego zbiornika obsługującego sieć przemysłową. Zarówno sieć nawadniająca, jak i sieć doprowadzająca wodę do zakładów przemysłowych już istnieją.

✓ WAŻNE!

Całość inwestycji realizuje gmina, która wybierze partnera prywatnego w drodze przetargu w systemie BOT – buduj eksploatuj przekaz (rodzaj partnerstwa publiczno-prywatnego, PPP). Ten rodzaj PPP jest opisany w załączniku G. Horyzont czasowy BOT ustalono na 30 lat. Termin obejmuje czas na przygotowanie projektu, budowę, rozruch i eksploatację systemu.

W tym studium przypadku wykorzystane zostały ramy Partnerstwa Publiczno-Prywatnego, którego oceny dotyczy Załącznik G. Zgodnie z nim Projektem realizowanym w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) można nazwać każdy projekt, w którym nakłady inwestycyjne są ponoszone (w całości lub częściowo) przez sektor prywatny i istnieje umowa regulacyjna między sektorem prywatnym i publicznym regulująca podział odpowiedzialności za zapewnienia infrastruktury i/lub usług. Poziom złożoności PPP jest uzależniony od sektora, rodzaju projektu i kraju, ponieważ jest funkcją mechanizmów ograniczania ryzyka i wykorzystania dostępnych środków na finansowanie projektu. Założeniem udziału sektora prywatnego w zapewnianiu dóbr i usług publicznych jest to, że bez względu na ustalenia umowne między stronami, z perspektywy ściśle finansowej musi być osiągalny odpowiedni zwrot z inwestycji.

Jednym z najważniejszych argumentów za zaangażowaniem sektora prywatnego jest to, że motyw zysku zwiększa opłacalność i świadomość

rynkową. Firmy dokładają wszelkich starań, aby zagwarantować efektywne wykorzystanie kapitału narażonego na ryzyko i uzyskać zadowalający zwrot z inwestycji. Chociaż koszt kapitału prywatnego jest wyższy niż koszt środków zapewnianych przez sektor publiczny, panuje przekonanie, że nadwyżkę tę równoważy wyższa efektywność sektora prywatnego. Aby sprawdzić zalety zapewniania infrastruktury przez sektor prywatny i wykazać duże korzyści takiego rozwiązania w stosunku do zainwestowanych środków pieniężnych, oferty prywatne muszą podlegać obiektywnej ocenie w odniesieniu do wzorca zarządzanego i finansowanego na zasadach przedsięwzięć publicznych.

Do przeprowadzenia oceny korzyści w stosunku do zainwestowanych środków pieniężnych można zastosować komparator sektora publicznego (PSC), który umożliwi oszacowanie hipotetycznego kosztu skorygowanego o ryzyko alternatywnego finansowania, posiadania i prowadzenia projektu na zasadach przedsięwzięcia publicznego. Więcej informacji o PSC znajduje się właśnie we wspomnianym Załączniku.

Podsumowanie

Tłumaczenie *Przewodnika do analizy kosztów i korzyści projektów inwestycyjnych* pojawiło się stosunkowo szybko i należy mieć nadzieję, że pomoże wszystkim lepiej zorientować się w tej trudnej tematyce. Zgodnie z założeniem autorów, został napisany tak, aby sprostać potrzebom wielu użytkowników, w tym urzędników Komisji Europejskiej, państw członkowskich oraz krajów kandydujących, personelu instytucji finansowych i konsultantów zaangażowanych w przygotowanie, a także ewaluację projektów inwestycyjnych. W najbliższym czasie okaże się, czy zdoła im sprostać również w Polsce. ■

Krzysztof Choromański

Finanse

Opłata miejscowa

Opłata miejscowa regulowana jest przez Ustawę o podatkach i opłatach lokalnych z dnia 12 stycznia 1991 r. (tekst jednolity z dnia 21 czerwca 2006 r.: Dz.U. Nr 121, poz. 844).

Nie wszystkie gminy, które mają walory krajobrazowe i turystyczne oraz odpowiednią infrastrukturę, mogą pobierać opłatę miejscową. Istnieją dodatkowo warunki formalnoprawne, którym gmina powinna wypełnić. Najważniejszy to złożenie stosownego wniosku i uzyskanie wpisu na listę gmin uprawnionych do pobierania opłaty, którą sporządza wojewoda, po uzgodnieniu wniosku z ministrem właściwym do spraw środowiska. Oprócz wniosku, gmina składa również specjalną ankietę.

W ankiecie znajdują się pytania dotyczące m.in. jakości i czystości wody, zagrożeń ekologicznych, hałasu, spalin, ilości miejsc noclegowych, gastronomicznych, handlowych, krajobrazu, plaży, przystani i bibliotek.

Kiedy pobierana jest opłata miejscowa?

Zobowiązanie z tytułu opłaty miejscowej powstaje bez udziału organu podatkowego, w drodze wystąpienia okoliczności faktycznych, z zaistnieniem których przepisy prawa łączą powstanie zobowiązania.

Jest pobierana od osób fizycznych, przebywających dłużej niż dobę w celach turystycznych, wypoczynkowych lub szkoleniowych:

- 1) w miejscowościach posiadających korzystne właściwości klimatyczne, walory krajobrazowe oraz warunki umożliwiające pobyt osób w tych celach,
- 2) w miejscowościach znajdujących się na obszarach, którym

nadano status obszaru ochrony uzdrowiskowej – za każdy dzień pobytu w takich miejscowościach.

Obowiązek podatkowy powstaje, gdy dana osoba przebywa dłużej niż 24 godziny i obejmuje każdy dzień pobytu. Określenia „doba” i „dzień” w tym przypadku mają takie samo znaczenie.

WAŻNE!

Opłaty miejscowej **nie pobiera się:**

- 1) pod warunkiem wzajemności – od członków personelu przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych oraz innych osób zrównanych z nimi na podstawie ustaw, umów lub zwyczajów międzynarodowych, jeżeli nie są obywatelami polskimi i nie mają miejsca pobytu stałego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) od osób przebywających w szpitalach;
- 3) od osób niewidomych i ich przewodników;
- 4) od podatników podatku od nieruchomości z tytułu posiadania domów letniskowych położonych w miejscowości, w której pobiera się opłatę miejscową albo uzdrowiskową;
- 5) od zorganizowanych grup dzieci i młodzieży szkolnej.

Od osób, od których pobierana jest opłata uzdrowiskowa, nie pobiera się opłaty miejscowej.

Która gmina może pobierać opłatę?

Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa minimalne warunki, jakie powinna spełniać miejscowość, w której można pobierać opłatę miejscową, uwzględniając zróżnicowanie warunków regionalnych i lokalnych. Obecnie obowiązującym

aktom jest Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie warunków, jakie powinna spełniać miejscowość, w której można pobierać opłatę miejscową, z dnia 18 grudnia 2007 r. (Dz.U. Nr 249, poz. 1851).

WAŻNE!

Obecnie za minimalne **warunki klimatyczne** uznaje się zachowanie:

- 1) na terenie strefy, na obszarze której położona jest miejscowość, dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu ze względu na ochronę zdrowia ludzi, określonych w przepisach o ochronie środowiska;
- 2) w miejscowości dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych, określonych w przepisach o ochronie środowiska.

Za **minimalne warunki krajobrazowe** uznaje się natomiast występowanie na terenie gminy, na obszarze której położona jest miejscowość, jednego z elementów środowiska przyrodniczego, istotnych dla wypoczynku lub jednego z walorów krajoznawczych.

Za **elementy środowiska przyrodniczego istotne dla wypoczynku** uznaje się:

- 1) szatę roślinną: lasy lub użytki rolne – w rozumieniu przepisów o podatkach i opłatach lokalnych, zajmujące łącznie ponad 80% powierzchni gminy;
- 2) wody: wody przybrzeżne, morskie wody wewnętrzne i śródlądowe wody powierzchniowe – w rozumieniu przepisów prawa wodnego;
- 3) wody w kąpieliskach spełniające wymagania określone w przepisach prawa wodnego;
- 4) urozmaiconą rzeźbę terenu: wyżyny oraz góry.

Za walory krajoznawcze uznaje się: osobliwości fauny lub flory; skałki lub grupy skał; wąwozy, doliny lub przełomy rzeczne; wodospady, źródła lub wywierzyska; jaskinie lub grotty; głązy narzutowe lub głązowiska; parki zabytkowe; zbiory przyrodnicze; ogrody botaniczne lub ogrody zoologiczne; punkty widokowe; parki narodowe, parki krajobrazowe lub rezerваты przyrody; rezerваты archeologiczne; skanseny lub ośrodki twórczości ludowej; zabytki architektury lub budownictwa; zbiory artystyczne; muzea; obiekty historyczno-wojskowe; miejsca martyrologii; zabytki działalności gospodarczej lub techniki; imprezy kulturalne.

Za minimalne warunki umożliwiające pobyt w celach turystycznych, wypoczynkowych lub szkoleniowych uznaje się natomiast istnienie w miejscowości bazy noclegowej w obiektach hotelarskich i innych obiektach, w których mogą być świadczone usługi hotelarskie, w rozumieniu przepisów o usługach turystycznych.

Rada gminy ustala miejscowości odpowiadające powyższym warunkom. W przypadku, gdy określone miejscowości nie zostały uznane przez właściwą radę gminy, w trybie przewidzianym w art. 17 ust. 3 Ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych, za posiadające odpowiednie warunki klimatyczne, krajobrazowe oraz umożliwiające pobyt osób w celach turystycznych, wypoczynkowych lub szkoleniowych, to podjęcie uchwały ustalającej opłatę miejscową w tych miejscowościach będzie sprzeczne z prawem (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego – Ośrodek Zamiejscowy w Poznaniu z dnia 27 września 1991 r., sygn. SA/Po 943/91).

Zasady opłacania

Co do zasady ustawa nie różnicuje stawek opłaty miejscowej gminach, które tym samym nabywają znaczną swobodę w kształtowaniu stawek opłaty miejscowej na swoim terenie.

Ustawa wprowadza podstawowe rozróżnienie na gminy uzdrowiskowe i pozostałe oraz nieprzekraczalne limity górnych stawek, jakie mogą być przyjęte przez rady gmin w swoich uchwałach.

Ponieważ stawka opłaty miejscowej nie stanowi dużego obciążenia dla budżetów osobistych, w praktyce uchwalane są stawki zbliżone do maksymalnych.

Stawka opłaty miejscowej w miejscowościach posiadających korzystne właściwości klimatyczne, walory krajobrazowe oraz warunki umożliwiające pobyt osób w tych celach nie może przekroczyć 1,86 zł dziennie.

Rada gminy może zarządzić pobór tych opłat w drodze inkasa oraz określić inkasentów i wysokość wynagrodzenia za inkaso. ■

Paulina Grabowska

Finanse

Odpowiedzialność i odszkodowania za szkody wyrządzone przez zwierzęta

Zakres odpowiedzialności jest jednak ograniczony, nie obejmuje ona bowiem utraconych korzyści. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia określić także inne niż wskazane gatunki zwierząt chronionych wyrządzających szkody, za które odpowiada Skarb Państwa.

Zgodnie z art. 126 ustawy z 2004 r. Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez:

- 1) żubry – w uprawach, płodach rolnych lub w gospodarstwie leśnym;
- 2) wilki – w pogłowie zwierząt gospodarskich;
- 3) rysie – w pogłowie zwierząt

gospodarskich;

- 4) niedźwiedzie – w pasiekach, w pogłowie zwierząt gospodarskich oraz w uprawach rolnych;
- 5) bobry – w gospodarstwie rolnym, leśnym lub rybackim.

Oględzin i szacowania szkód oraz ustalania wysokości odszkodowania i jego wypłaty dokonuje regionalny dyrektor, a na obszarze parku narodowego dyrektor tego parku. Sposób postępowania przy szacowaniu szkód, sposób wypłaty odszkodowań za szkody, a także wzory dokumentów dotyczących szacowania szkód i wyliczania odszkodowań oraz terminy zgłoszenia i szacowania szkody powinny zostać okreś-

lone w drodze rozporządzenia wykonawczego. W sprawach spornych dotyczących wysokości odszkodowań za szkody wyrządzone przez zwierzęta chronione orzekają sądy powszechne.

Odszkodowanie nie przysługuje osobom, którym przydzielono grunty stanowiące własność Skarbu Państwa, a także jeżeli poszkodowany nie dokonał sprzętu upraw lub płodów rolnych w ciągu 14 dni od zakończenia zbiorów tego gatunku roślin w danym regionie, bądź nie wyraził zgody na budowę przez regionalnego dyrektora lub dyrektora parku narodowego urządzeń lub wykonanie zabiegów zapobie-

gających szkodom. **Odszkodowanie nie przysługuje także za szkody:**

- 1) powstałe w mieniu Skarbu Państwa, z wyłączeniem mienia oddanego do gospodarczego korzystania na podstawie Kodeksu cywilnego;
- 2) nieprzekraczające w ciągu roku wartości 100 kg żyta w przeliczeniu na jeden hektar uprawy;
- 3) w uprawach rolnych założonych z naruszeniem powszechnie stosowanych wymogów agrotechnicznych;
- 4) wyrządzone przez wilki, niedźwiedzie lub rysie w pogłowie zwierząt gospodarskich pozostawionych, w okresie od zachodu do wschodu słońca, bez bezpośredniej opieki.

Właściciele lub użytkownicy gospodarstw rolnych i leśnych mogą

współdziałać z regionalnym dyrektorem, a na obszarze parku narodowego – z dyrektorem tego parku, w zakresie sposobów zabezpieczenia upraw i płołów rolnych, lasów oraz zwierząt gospodarskich przed szkodami powodowanymi przez zwierzęta chronione. Współdziałanie takie może obejmować budowę urządzeń lub wykonanie zabiegów zapobiegających szkodom i może być finansowane z budżetu właściwego miejscowo dyrektora parku narodowego lub wojewody, w ramach zawartych umów cywilnoprawnych.

Szkody wyrządzone na obszarach chronionych przez zwierzęta łowne

Szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne, występujące w parkach narodowych, strefach ochronnych

zwierząt łownych oraz w rezerwach przyrody szacuje się oraz dokonuje wypłaty odszkodowań według zasad określonych w rozdziale 9 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz.U. 2002 Nr 42, poz. 372, z późn. zm.). Szacowanie szkód wyrządzonych przez zwierzęta łowne w strefie ochronnej zwierząt łownych należy do zadań Służby Parku Narodowego, a w rezerwach przyrody – do sprawującego nadzór nad rezerwatem. Odszkodowania za szkody spowodowane przez zwierzęta łowne w strefie ochronnej zwierząt łownych są pokrywane ze środków parku narodowego, a za szkody spowodowane w rezerwach przyrody – ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest regionalny dyrektor. ■

Redakcja

Pytania i odpowiedzi

Czy spółka komunalna ze 100% udziałem gminy może pobierać opłaty od osób fizycznych i prawnych za odbiór zużytego sprzętu elektronicznego?

Obowiązki zbierającego zużyty sprzęt określają przepisy ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Nr 180, poz. 1495 z późn. zm.). Między innymi obowiązkiem zbierającego zużyty sprzęt jest, zgodnie z art. 37 ust. 2 przyjęcie

zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych bez pobierania opłaty, z zastrzeżeniem art. 42 ust. 1 i 42a ust. 1. W art. 42 ust. 1 ww. ustawy ogranicza się ilość nieodpłatnego przyjęcia zużytego sprzętu przez sprzedawców detalicznych i hurtowych, natomiast

art. 42a ust. 1 reguluje przyjęcie zużytego sprzętu przez prowadzących punkt serwisowy.

Z przepisów ww. ustawy wynika, że obowiązek nieodpłatnego przyjęcia zużytego sprzętu dotyczy wszystkich podmiotów prowadzą-

Opłaty i fundusze w ochronie środowiska

WYDAWCA: Verlag Dashofer Sp. z o.o., ul. Senatorska 12, 00-082 Warszawa
tel.: (+48 22) 559 36 01 ~ 05, 559 36 54, faks: 829-27-00, 829-27-27

Redaktor odpowiedzialny: Agnieszka Szewczyk, szewczyk@dashofer.pl, www.dashofer.pl

Redakcja i korekta techniczna: Jolanta Stypułkowska. Skład: Dariusz Ziach. Druk: Semafic, Warszawa

Prenumerata: wersja online: kwartalna 65 zł + 22% VAT, roczna 231,40 zł (10% taniej) + 22% VAT.

Wpłaty kierować na rachunek:

Verlag Dashofer Sp. z o.o. Bank Handlowy S.A., nr 90-10301508-0000000800916003.

Redakcja odpowiada na łamach gazety na wybrane pytania Czytelników przesłane faksem lub pocztą.

© 2009 Dashöfer Holding Ltd & Wydawnictwo Verlag Dashofer. Wszystkie prawa zastrzeżone.

Przedruk w całości lub we fragmentach i rozpowszechnianie bez zgody wydawcy zabronione.

Ze względu na stałe zmiany w polskim prawie oraz niejednolite interpretacje przepisów

Wydawnictwo nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczone informacje.

cych tego rodzaju działalność. A zatem brak jest podstaw prawnych do pobierania opłaty za przyjęcie zużytego sprzętu. Za postępowanie niezgodne ww. przepisami ustawa

przewiduje sankcje karne. Art. 75 pkt 2 stanowi, że kto prowadząc działalność w zakresie zbierania zużytego sprzętu wbrew przepisowi art. 37 pkt 2, nie przyjmie zużytego

sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych albo przyjmuje taki sprzęt odpłatnie – podlega karze grzywny. ■

Bogusława Pakuła

Jakie są ekonomiczne uwarunkowania wodnej dyrektywy ramowej?

Dyrektywa 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, już w punkcie (1) Preambuły stwierdza, iż: woda nie jest produktem handlowym takim, jak każdy inny, ale raczej dziedzicznym dobrem, które musi być chronione, bronione i traktowane jako takie.

Według dyrektywy, świadczenie i rozliczanie usług zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków stanowi działalność użyteczności publicznej, prowadzonej dla dobra wspólnego, w celu propagowania zrównoważonego korzystania z wody, opartego na długoterminowej ochronie dostępnych zasobów wodnych.

Gospodarcza działalność m.in. w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków dla każdego obszaru dorzecza lub części międzynarodowego obszaru dorzecza leżącego na terytorium państwa członkowskiego UE powinna podlegać analizie ekonomicznej (art. 5 dyrektywy), która zgodnie z załącznikiem III dyrektywy powinna zawierać informacje umożliwiające:

1) wykonanie odpowiednich obliczeń, niezbędnych dla uwzględnienia zasady zwrotu kosztów za usługi wodociągowe i kanalizacyjne (zgodnie z art. 9 dyrektywy), przy uwzględnieniu długoterminowych prognoz dotyczących zaopatrzenia i zapotrzebowania na wodę na obsza-

rze dorzecza, oraz w miarę potrzeby:

- kalkulacje dotyczące wielkości, cen i kosztów związanych z usługami wodociagowymi i kanalizacyjnymi,
- szacunkową ocenę odpowiednich inwestycji, w tym prognozy dotyczące takich inwestycji

oraz

2) dokonanie oceny najbardziej efektywnego ekonomicznie łącznego stosowania działań w odniesieniu do form dostarczania wody i odprowadzania ścieków, na podstawie preliminarza potencjalnych kosztów takich działań; ocena ta powinna być włączona do programu działań podstawowych na obszarach dorzeczy lub częściach międzynarodowych obszarów dorzeczy, na mocy art. 11 dyrektywy.

Kolejną ważną zasadą, wynikającą z art. 9 dyrektywy jest uwzględnianie zwrotu kosztów za usługi wodociągowe i kanalizacyjne, włącznie z kosztami poniesionymi na cele związane ze środowiskiem naturalnym i kosztami zaangażowanych zasobów, zgodnie z wyżej omówioną analizą ekonomiczną, a w szczególności zgodnie z zasadą zanieczyszczający płaci (ang. *Polluter pays principle*) – dyrektywa 2004/35/WE z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za zapobieganie i naprawę szkód w środowisku.

Przed 2010 r. Państwa Członkowskie są zobowiązane do:

- 1) stosowania takiej polityki opłat za usługi wodociągowe i kanalizacyjne, która będzie zachęcała odbiorców usług do efektywnego wykorzystywania zasobów wodnych, co przyczyni się do osiągnięcia celów środowiskowych dyrektywy oraz
- 2) podziału kosztów na poszczególne grupy odbiorców usług, rozłożonego przynajmniej na przemysł, gospodarstwa domowe i rolnictwo, w celu odzyskania kosztów usług określonych na podstawie wyżej opisanej analizy ekonomicznej i przy uwzględnieniu zasady zanieczyszczający płaci.

Polska jest krajem, w którym w pełni obowiązują postanowienia wodnej dyrektywy ramowej i dyrektywy „zanieczyszczający płaci”, dotyczące zasad rachunku ekonomicznego prowadzenia gospodarki wodno-ściekowej, głównie za przyczyną ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (ustawa wprowadza m.in. zasadę samofinansowania przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych i pokrywania kosztów oświadczenia usług wodociagowych i kanalizacyjnych od użytkowników systemów, tj. poszczególnych taryfowych grup odbiorców usług), ale także ustaw Prawo wodne i Prawo ochrony środowiska. ■

Redakcja